

กรณีศึกษา เรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของแรงงานข้ามชาติในระบบการคุ้มครองแรงงานระดับจังหวัด
 ของโครงการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทย
 โดยองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (USAID)

บทนำ

แม้การดำเนินงานด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทยในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาจะมีความก้าวหน้าขึ้นอย่างมาก ทั้งในส่วนการสร้างมาตรฐานการดำเนินงานด้านการคัดแยกผู้เสียหาย การปรับปรุงแนวทางการดำเนินคดีค้ามนุษย์ การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายโดยมีผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง การจัดให้มีบริการล่ามและกิจกรรมเข้าถึงชุมชนกลุ่มเปราะบางมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับปัญหาการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงานในรูปแบบที่ร้ายแรง โดยแรงงานข้ามชาติเป็นกลุ่มบุคคลที่เสี่ยงต่อการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มากที่สุด และแม้บรรดาคอร์ปภาคประชาสังคมและองค์กรอื่น ๆ จะมีการรายงานกรณีการบังคับใช้แรงงานที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่มีการแก้ไขบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับใช้แรงงานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในปี พ.ศ. 2562¹ เพิ่มเติม จำนวนผู้เสียหายที่ได้รับการคัดแยกกว่าเป็นผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานและส่งต่อการให้ความช่วยเหลือกลับน้อยมาก มีหลักฐานสนับสนุนอย่างชัดเจนว่าแรงงานข้ามชาติต้องเผชิญกับอุปสรรคหลายประการในการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับกฎหมายคนเข้าเมือง และการเข้าถึงกลไกการรับเรื่องร้องเรียน รวมถึงอุปสรรคทางภาษา การขาดแรงจูงใจเนื่องจากการเหยียดผู้เสียหายที่ไม่เหมาะสมเพียงพอ แรงงานข้ามชาติขาดความไว้วางใจในหน่วยงานภาครัฐ การไม่สามารถเข้าถึงกลไกการรับเรื่องร้องเรียน และการขาดความร่วมมือของภาคประชาสังคมและภาคเอกชนในกิจกรรมการเข้าถึงชุมชนและบริการการกลับคืนสู่สังคม นอกจากนี้ ทศนคตที่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อแรงงานข้ามชาติและการไม่จัดให้มีข้อมูลและบริการแก่แรงงานข้ามชาติ ทำให้แรงงานเหล่านี้เสี่ยงต่อการถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบและการค้ามนุษย์ ดังนั้น รัฐบาลไทย ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่างมีบทบาทสำคัญในการจัดปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทย และจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงมาตรการ แรงจูงใจ และความร่วมมือให้ดีขึ้นเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ร่วม

“หากคุณพูดถึงเรา เราควรมีสิทธิที่จะได้รับรู้และเสนอความเห็นใช้หรือไม่”

¹ <https://www.state.gov/reports/2021-trafficking-in-persons-report/thailand/>

โครงการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทยโดยองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (USAID) มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน 2 ข้อ คือ เพื่อลดปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทย และเพื่อปรับปรุงกระบวนการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งโครงการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทยโดยองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (USAID) ได้นำยุทธศาสตร์ 5C ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Engagement) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agents) การสื่อสาร (Communication) ความร่วมมือ (Collaboration) และความต่อเนื่อง (Continuity) มาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ โครงการสนับสนุนให้มีผู้นำการเปลี่ยนแปลงจากทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ กลุ่มแรงงานข้ามชาติ ชุมชนกลุ่มเสี่ยง และสื่อ นอกจากนี้ยุทธศาสตร์ 5C แล้วโครงการยังได้สอดแทรกปัจจัยที่สำคัญและเชื่อมโยงในหลายมิติเข้าไปในทุกกิจกรรม โดยหนึ่งในปัจจัยเหล่านี้คือแนวทางด้านความเสมอภาคทางเพศและความครอบคลุมทางสังคม (GESI) ซึ่งนำมามองด้าน GESI มาใช้กับทุกส่วนและทุกวิธีการแก้ปัญหาที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและนวัตกรรมทั้งทางเทคนิคและผ่านโปรแกรม เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ ทำการศึกษาวิจัย และให้บริการ โครงการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทยโดยองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (USAID) ให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ รวมถึงเส้นทางการค้ามนุษย์และสถานที่ที่มักพบแรงงานข้ามชาติ

ภาพที่ 1 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 ที่จังหวัดเชียงราย บุตรหลานของแรงงานข้ามชาติได้อภิปรายเกี่ยวกับอุปสรรคและปัญหาที่พวกเขาประสบในจังหวัดเชียงราย โดยหนึ่งในปัญหาที่พวกเขากล่าวถึงคือปัญหาการเข้าถึงการศึกษาและความยากลำบากในการเดินทางข้ามพรมแดนไปเยี่ยมครอบครัวที่ประเทศเมียนมา เยาวชนกลุ่มนี้ได้ยกประเด็นปัญหาต่าง ๆ ขึ้นเสนอต่อเจ้าหน้าที่รัฐระดับท้องถิ่นและผู้ให้บริการโดยตรงเพื่อเรียกร้องให้มีการกำหนดนโยบายและการให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติมากขึ้น

ภายใต้โครงการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทยโดยองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (USAID) ในระหว่างปี พ.ศ. 2563-2564 มูลนิธิศุภนิมิตได้จัดให้ผู้ให้บริการ ภาคประชาสังคม นายจ้าง ผู้กำหนดนโยบาย และแรงงานข้ามชาติมาพบกัน เพื่อหารือเกี่ยวกับการจัดทำนโยบายและการให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของแรงงานข้ามชาติมากขึ้น โดยมูลนิธิศุภนิมิตและพันธมิตรท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมโต๊ะกลมที่จังหวัดเชียงรายและสุราษฎร์ธานี เพื่อเปิดโอกาสให้แรงงานข้ามชาติ หน่วยงานท้องถิ่น องค์กรภาคประชาสังคม นายจ้าง ผู้นำชุมชน และเยาวชนได้บ่งชี้ข้อท้าทายในระบบคุ้มครองแรงงานข้ามชาติและให้ข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ ได้มีการจัดทำรายงานอย่างเป็นทางการเพื่อบันทึกข้อท้าทายและข้อเสนอแนะสำคัญ และนำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการประชุมต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียระดับจังหวัด รวมถึงหน่วยงานท้องถิ่นและผู้ให้บริการในจังหวัดเชียงรายและสุราษฎร์ธานี มีการจัดทำแผนการดำเนินงานระดับจังหวัดเพื่อดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะ และจัดกิจกรรมโดยหน่วยงานรัฐระดับท้องถิ่นร่วมกับมูลนิธิศุภนิมิต และผู้รับทุนย่อยของโครงการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทยโดยองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (USAID) รวมถึงมูลนิธิรักไทย มูลนิธิวัฒนเสรี มูลนิธิเพื่อความเข้าใจเด็ก และองค์กรภาคประชาสังคมอื่น ๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงแนวทางผู้กำหนดนโยบายและผู้ให้บริการเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญด้านมุมมองของแรงงานข้ามชาติ โดยมุ่งให้เกิดการหารือและการมีส่วนร่วมของแรงงานข้ามชาติอย่างต่อเนื่องนอกเหนือขอบเขตโครงการนี้

กรณีศึกษาที่มุ่งเน้นไปที่กระบวนการประชุมโต๊ะกลมซึ่งจัดขึ้นที่จังหวัดเชียงรายและสุราษฎร์ธานี รวมถึงกิจกรรมที่จัดขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้ ข้อท้าทาย และข้อเสนอแนะสำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของแรงงานข้ามชาติในระบบการคุ้มครองแรงงานระดับท้องถิ่น

ระเบียบวิธีวิจัยและกิจกรรม การประชุมโต๊ะกลม

ภายใต้การดำเนินงานของโครงการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทยโดยองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (USAID) มูลนิธิศุภนิมิตได้จัดประชุมโต๊ะกลมขึ้น เพื่อส่งเสริมและสะท้อนเสียงของแรงงานข้ามชาติในจังหวัดเชียงรายและสุราษฎร์ธานี โดยการประชุมได้จัดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2563 และ 2564 มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 125 คน ประกอบด้วย แรงงานข้ามชาติ เยาวชน หน่วยงานท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้นำชุมชน และนายจ้าง

สำหรับการประชุมโต๊ะกลมที่จัดขึ้นในแต่ละรอบ ตัวแทนจากสำนักงานจังหวัดเป็นผู้กล่าวเปิดการประชุมและเน้นย้ำความสำคัญของความพยายามร่วมกันในการแก้ไขปัญหาการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ และนายอดิศร เกิดมงคล ผู้ประสานงานเครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ (Migrant Working Group) เป็นผู้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายล่าสุดของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน พร้อมทั้งบทสรุปภาพรวมของข้อท้าทายต่าง ๆ ในระบบการคุ้มครองแรงงานทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศ จากนั้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียระดับจังหวัด รวมถึงตัวแทนแรงงานข้ามชาติ นายจ้าง ภาคประชาสังคม และหน่วยงานท้องถิ่น จึงร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อท้าทายและให้ข้อเสนอแนะสำหรับการคุ้มครองแรงงานในรูปแบบการอภิปรายแบบเป็นคณะ ก่อนที่แรงงานข้ามชาติ นายจ้าง หน่วยงานท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และเยาวชน จะเข้าร่วมการสนทนาแบบกลุ่ม เพื่อแบ่งข้อท้าทายและให้ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาปรับปรุงระบบการคุ้มครองแรงงาน โดยแต่ละกลุ่มได้มีการนำเสนอข้อท้าทายและข้อเสนอแนะให้กลุ่มหลักฟัง โดยปัญหาหลักที่พบปรากฏในตารางด้านล่างนี้

ปัญหาหลักที่แรงงานข้ามชาติบ่งชี้ในที่ประชุมโต๊ะกลม
<p>การบอกเลิกจ้าง : แรงงานข้ามชาติหลายคนไม่ได้รับการบอกกล่าวล่วงหน้าเมื่อถูกเลิกจ้าง และนายจ้างให้เหตุผลในการเลิกจ้างโดยปราศจากหลักฐาน โดยปกติการบอกกล่าวจะเป็นภาษาไทยซึ่งแรงงานข้ามชาติไม่สามารถเข้าใจได้ จึงทำให้แรงงานไม่สามารถโต้แย้งได้ บางกรณีนายจ้างไม่มีหนังสือบอกเลิกสัญญาจ้างอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้แรงงานข้ามชาติไม่สามารถหางานใหม่และเปลี่ยนนายจ้างได้</p>
<p>สัญญาจ้าง : นายจ้างมักจะไม่มีการสัญญาจ้าง หรือหากมี สัญญาจะเป็นภาษาไทย ซึ่งแรงงานข้ามชาติไม่สามารถเข้าใจได้</p>
<p>ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงานและสิทธิแรงงาน : แรงงานข้ามชาติมีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองแรงงานที่จำกัด จึงไม่ทราบว่าตนถูกละเมิดสิทธิแรงงาน (ตัวอย่างเช่น ค่าใช้จ่ายที่สามารถหักออกจากเงินเดือนได้ ค่าแรงขั้นต่ำ สิทธิการลา) พวกเขาไม่เข้าใจระบบประกันสุขภาพและความแตกต่างของแต่ละระบบ</p>
<p>ความไม่ไว้วางใจและประสบการณ์ไม่ดีเกี่ยวกับการติดต่อหน่วยงานภาครัฐ : แรงงานข้ามชาติหลายคนเคยมีประสบการณ์ไม่ดีในการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุของอุปสรรคทางภาษา ระบบราชการที่มีลำดับขั้นตอนมากเกินไป หรือการเลือกปฏิบัติ</p>
<p>ค่าธรรมเนียมการปรับสถานะแรงงานและค่าธรรมเนียมการดำเนินงานที่สูง : ค่าใช้จ่ายในการจัดทำและยื่นเอกสารสำหรับการนำแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทยภายใต้บันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือด้านแรงงาน (MoU) เป็นอุปสรรคสำหรับแรงงานข้ามชาติหลายคน และมักนำไปสู่การอพยพเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย ในช่วงที่มีการปิดชายแดนเนื่องจากการระบาดของโรคโควิด 19 ค่าธรรมเนียมการปรับสถานะแรงงานเป็นอุปสรรคสำหรับแรงงานหลายคน ซึ่งหลายคนตัดสินใจที่จะไม่ปรับสถานะ หรือต้องประสบปัญหาทางการเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการดำเนินการด้านเอกสารที่ค่อนข้างสูง</p>
<p>ผู้ติดตาม : ในประเทศไทย ผู้ติดตามที่เป็นเด็กหรือผู้สูงอายุมีช่องทางในการปรับสถานะที่จำกัด เนื่องจากเด็กและผู้สูงอายุไม่สามารถอพยพเข้าเมืองมาพร้อมแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยตามระบบ MoU ได้ ดังนั้น บุตรของแรงงานข้ามชาติหลายคนที่เกิดในประเทศไทยจึงเป็นคนไร้สัญชาติและไม่มีเอกสารระบุตัวตน</p>
<p>ความเหลื่อมล้ำของค่าแรง : แรงงานข้ามชาติหญิงได้รับค่าแรงต่ำกว่าแรงงานข้ามชาติชายสำหรับงานเดียวกันในที่ทำงานเดียวกัน</p>
<p>ค่าแรงขั้นต่ำ : แรงงานข้ามชาติหลายคนได้รับค่าแรงต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำตามกฎหมาย ซึ่งมักจะเกิดขึ้นกับแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม แรงงานข้ามชาติถูกกฎหมายหลายคนจะได้รับค่าแรงในอัตราที่ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำเช่นกัน</p>
<p>การหักค่าธรรมเนียม : แรงงานข้ามชาติหลายคนถูกหักเงินเดือนเพื่อสมทบเข้าประกันสังคม แต่นายจ้างหลายคนกลับไม่นำส่งเงินเข้ากองทุนประกันสังคม หรือหากนายจ้างส่งเงินสมทบเข้ากองทุนล่าช้า นายจ้างจะหักค่าปรับออกจากเงินเดือนของแรงงาน สลิปเงินเดือนมักจะแสดงยอดรวมที่แรงงานได้รับ โดยไม่มีการแจกแจงรายละเอียดการหักเงิน จำนวนชั่วโมงการทำงาน อัตราค่าจ้างรายวัน และอื่น ๆ</p>
<p>มาตรการจำกัดการเดินทาง : ตั้งแต่ก่อนที่จะมีการระบาดของโรคโควิด 19 แรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายที่ถือเอกสารประจำตัวท้องถิ่นที่ออกให้โดยผู้ใหญ่บ้าน หรือแรงงานที่ไม่ได้ถือเอกสารประจำตัวประเทศไทยถูกจำกัดการเคลื่อนไหวอย่างเคร่งครัด และไม่สามารถเดินทางออกนอกพื้นที่โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งเป็นปัญหาโดยเฉพาะผู้หญิงที่มีลูกเล็ก เพราะต้องรอประมาณ 2-3 วัน จึงจะได้รับอนุมัติให้พาลูกไปสถานีนอนามัย/โรงพยาบาล</p>

การจัดงานศพสำหรับแรงงานข้ามชาติที่เสียชีวิต : พิธีศพถือเป็นพิธีที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรมสำหรับคนเมียนมาที่นับถือศาสนาพุทธ แต่วัดท้องถิ่นส่วนใหญ่จะไม่จัดพิธีทางศาสนาให้ผู้เสียชีวิตหากไม่มีใบมรณบัตรอย่างเป็นทางการ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่ออกใบมรณบัตรให้แรงงานข้ามชาติ

เงินทดแทนกรณีได้รับบาดเจ็บ : แรงงานข้ามชาติหลายคนทำงานในสถานที่ที่อันตราย แต่กลับไม่ได้รับเงินทดแทนเมื่อได้รับบาดเจ็บในที่ทำงาน หากแรงงานได้รับบาดเจ็บร้ายแรงและไม่สามารถทำงานต่อไปได้ พวกเขาต้องประสบกับความลำบากในการเดินทางกลับประเทศเมียนมา

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ให้บริการระดับจังหวัด

หลังจากการประชุมโต๊ะกลมในแต่ละรอบ มูลนิธิศุภนิมิตได้นำข้อทำทหายและข้อเสนอแนะที่ได้จากที่ประชุมมาจัดทำเป็นรายงานอย่างเป็นทางการ และนำเสนอต่อผู้ให้บริการระดับจังหวัดและผู้กำหนดนโยบาย ในที่ประชุมเหล่านี้ ตัวแทนแรงงานข้ามชาติผู้ให้บริการ และผู้กำหนดนโยบายท้องถิ่นได้ร่วมกันอภิปรายข้อทำทหายและข้อเสนอแนะ เพื่อตกลงกันเกี่ยวกับข้อทำทหายหลักที่สามารถแก้ไขได้ผ่านการมีส่วนร่วมและการดำเนินงานร่วมกัน

ในที่ประชุม ผู้เข้าร่วมได้ให้การรับรองข้อเสนอแนะหลายข้อ และพัฒนาแผนการดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อข้อเสนอแนะที่ได้ นำเสนอต่อหน่วยงานและ/หรือองค์กรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง มูลนิธิศุภนิมิตได้ติดตามและให้การสนับสนุนการปรับใช้แผนการดำเนินงาน ซึ่งมีหลายกิจกรรมที่จัดขึ้นตามข้อเสนอแนะที่หน่วยงานระดับจังหวัดให้การรับรอง

ภาพที่ 2 เดือนกันยายน พ.ศ. 2563 จังหวัดเชียงราย ผู้นำแรงงานข้ามชาติกล่าวถึงข้อทำทหายในการให้บริการสำหรับแรงงานข้ามชาติในจังหวัดเชียงราย สื่อข้อมูล ความรู้ และการสื่อสาร (IEC) ที่หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมจัดทำขึ้นเป็นภาษาเมียนมาใช้ภาษาเขียนที่เป็น “ทางการ” ซึ่งผู้ที่มีความรู้ภาษาเมียนมาระดับพื้นฐานไม่สามารถเข้าใจได้ เขาจึงเสนอให้แรงงานข้ามชาติมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อสำหรับการสื่อสารนโยบายระเบียบข้อบังคับ สิทธิ และข้อมูลอื่น ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าแรงงานจะเข้าใจสื่อที่จัดทำขึ้น และเหมาะสมกับความต้องการของแรงงาน

การพัฒนาและการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน

ผู้ให้บริการที่เป็นภาคประชาสังคมและหน่วยงานท้องถิ่นได้ให้การรับรอง ยอมรับ และปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน เพื่อตอบสนองต่อข้อทำทหายและข้อเสนอแนะตามที่มีการจัดทำรายงานและนำเสนอต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียระดับจังหวัด กรณาดูภาคผนวก 1

ผลลัพธ์

ผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติตามขั้นตอนการประชุมโต๊ะกลม การนำเสนอข้อเสนอแนะ และการพัฒนาแผนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในจังหวัดเชียงรายและสุราษฎร์ธานี มีดังนี้

- สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเชียงรายได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิแรงงานจำนวน 590 เรื่อง ในระหว่างปี พ.ศ. 2563-2564 เรื่องร้องเรียนส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการไม่จ่ายประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานให้แก่แรงงานข้ามชาติผ่านกองทุนประกันสังคม และกรณีแรงงานข้ามชาติได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ

- สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิแรงงานจำนวน 347 เรื่อง และมีการจ่ายเงินทดแทนจำนวนทั้งสิ้น 6,979,000 บาท ตลอดระยะเวลาโครงการ
- ล่ามจำนวน 23 คน ได้รับการฝึกอบรมและขึ้นทะเบียนล่ามกับกองต่อต้านการค้ามนุษย์ เพื่อเป็นล่ามแปลภาษาในคดีค้ามนุษย์
- จัดทำสื่อข้อมูล ความรู้ และการสื่อสาร (IEC) มัลติมีเดียจำนวน 20 เรื่อง เป็นภาษาของแรงงานข้ามชาติ ทั้งในรูปแบบวิดีโอ สื่อโสตทัศน์/วิทยุกระจายเสียง แผ่นพับ และภาพโปสเตอร์ จำนวน 14,000 แผ่น ที่เผยแพร่โดยผู้ให้บริการที่เป็นหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดเชียงราย
- แรงงานข้ามชาติประมาณ 3,000 คน ได้รับความช่วยเหลือโดยตรงผ่านศูนย์ประสานงานช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้นโดยมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

“กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ดีมาก เป็นความริเริ่มในการส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ และแรงงานข้ามชาติมีส่วนร่วมและรับฟังปัญหาของแรงงานข้ามชาติร่วมกัน ไม่ใช่แค่เพียงคิดหรือดำเนินการเองโดยลำพังโดยไม่ฟังเสียงของพวกเขา [แรงงานข้ามชาติ] แม้กิจกรรมนี้จะไม่สามารถช่วยแก้ไขได้ทุกเรื่อง แต่เป็นกิจกรรมที่บูรณาการงานของพวกเราเข้าด้วยกัน ดิฉันเชื่อว่าหลังจากกิจกรรมนี้ แรงงานข้ามชาติจะได้รับการดูแล และหน่วยงานภาครัฐจะเข้าใจพวกเขามากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้แรงงานข้ามชาติกล้าใช้บริการของรัฐมากขึ้น”

เจ้าหน้าที่องค์กรภาคประชาสังคม จังหวัดเชียงราย

การจัดประชุมโต๊ะกลมทำให้เกิดการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติระดับจังหวัดขึ้นเป็นการเฉพาะกิจ เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนแรงงานข้ามชาติผ่านกระบวนการปรับสถานะที่กระทรวงแรงงานให้การรับรองในปี พ.ศ. 2564 จำนวนล่ามขึ้นทะเบียนในจังหวัดเป้าหมายที่เพิ่มมากขึ้น แรงงานข้ามชาติมีความรู้เกี่ยวกับกลไกการรับเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เกี่ยวกับการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และนำไปสู่การมีส่วนร่วมของแรงงานข้ามชาติในการจัดทำและเผยแพร่สื่อข้อมูล ความรู้ และการสื่อสาร (IEC) เกี่ยวกับสิทธิแรงงาน

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักหลังจากกระบวนการการประชุมโต๊ะกลมในจังหวัดเป้าหมายแสดงให้เห็นว่าแรงงานข้ามชาติ ผู้ให้บริการภาครัฐ และองค์กรภาคประชาสังคมมองเห็นคุณค่ากระบวนการ โดยกล่าวว่าเป็นครั้งแรกที่มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการจากทั้งสองจังหวัดได้แบ่งปันและทำความเข้าใจในทุกแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับระบบการคุ้มครองแรงงานระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ หน่วยงานแรงงานระดับท้องถิ่นได้กล่าวถึงข้อดีของการทำงานร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคมในการจัด

กิจกรรมเข้าถึงแรงงานข้ามชาติและนายจ้างเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิแรงงานและกลไกการรับเรื่องร้องเรียน และชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับจำนวนเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับแรงงานที่เพิ่มขึ้นตลอดระยะเวลาของโครงการ ผู้เข้าร่วมเน้นย้ำความจำเป็นในการให้ความร่วมมืออย่างต่อเนื่องระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคประชาสังคม และตัวแทนแรงงานข้ามชาติในการพัฒนาระบบการคุ้มครองแรงงานให้ดีขึ้น การประชุมโต๊ะกลมนี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางใหม่ในการส่งเสริมและรับฟังเสียงของแรงงานข้ามชาติในจังหวัดเป้าหมาย เพื่อเปิดโอกาสให้พวกเขาได้เรียกร้องต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจและผู้ให้บริการได้โดยตรง เพื่อเปลี่ยนแปลงสถานะทางอำนาจและทัศนคติผู้ให้บริการ และมองแรงงานข้ามชาติในฐานะที่เป็นสมาชิกของภาคประชาสังคมที่มีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องส่งผลกระทบต่อพวกเขา

“ในที่ประชุมโต๊ะกลม พวกเราที่เป็นแรงงานข้ามชาติสามารถแสดงความเห็นและมีโอกาสพูด เมื่อก่อนพวกเราไม่เคยมีโอกาสพูดถึงสิทธิของเราเลย พวกเราต้องการใช้สิทธิของเรา เช่น ในยามที่เราเจ็บป่วยหรือไม่สบาย เราควรมีสิทธิลาป่วยได้ แต่ในความเป็นจริง เราไม่เคยได้ลาป่วยเลย เราไม่ได้รับค่าแรงตามอัตราค่าแรงขั้นต่ำตามกฎหมาย พวกเราต้องการโอกาสที่จะได้บอกให้หลายท่านทราบถึงสภาพความเป็นจริง ก่อนหน้านี้เราเคยยื่นเรื่องร้องเรียนกับทางสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานไปแล้ว แต่ไม่มีความคืบหน้าใด ๆ และเราไม่รู้ว่าจะต้องไปร้องเรียนที่ไหนอีก แต่กิจกรรมแบบนี้ทำให้เรารู้ว่ายังมีช่องทางอื่นสำหรับการยื่นเรื่องร้องเรียนและขอความช่วยเหลือ ดิฉันอยากให้หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมแบบนี้ต่อไป เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง”

แรงงานข้ามชาติหญิงในจังหวัดเชียงราย

ข้อท้าทาย

แม้การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้แรงงานข้ามชาติมีส่วนร่วมโดยตรงกับผู้กำหนดนโยบายระดับจังหวัด ผู้ให้บริการ นายจ้าง ผู้นำชุมชน และองค์กรภาคประชาสังคมจะได้รับผลตอบแทนที่ดี แต่ยังคงพบว่ามีข้อท้าทายหลายประการในการจัดประชุมโต๊ะกลมระดับจังหวัด ประการแรก ตัวแทนแรงงานข้ามชาติได้รับเลือกให้เข้าร่วมจากการสุ่มตามความสะดวก กล่าวคือ แรงงานข้ามชาติที่เข้าร่วมเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ และ/หรือเป็นสมาชิกชุมชนที่รู้จักกับผู้ให้บริการจากองค์กรภาคประชาสังคมที่ดำเนินงานในจังหวัดนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ แรงงานข้ามชาติที่เข้าร่วมการประชุมโต๊ะกลมจึงอาจไม่ใช่ตัวแทนชุมชนแรงงานข้ามชาติทั้งหมด จึงไม่อาจสรุปได้อย่างแน่ชัดว่าประเด็นปัญหาที่ตัวแทนยกขึ้นนำเสนอต่อที่ประชุมนั้นสะท้อนปัญหาที่ชุมชนแรงงานข้ามชาติในจังหวัดนั้น ๆ ประสบหรือไม่ ประการที่สอง ข้อท้าทายหลายข้อที่ถูกยกขึ้นนำเสนอต่อที่ประชุมเป็นข้อท้าทายระดับนโยบาย รวมถึงข้อท้าทายเกี่ยวกับกระบวนการนำเข้าแรงงานผ่านระบบ MoU ที่กำกับแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อท้าทายที่ถูกยกขึ้นเพื่อหารือกันอยู่แล้ว นอกจากนี้ การตกลงกันในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและกฎหมายเป็นการตกลงกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียระดับจังหวัด แต่ในหลายกรณีไม่สามารถแก้ไขปัญหาระดับจังหวัดได้ และจำเป็นต้องมีการผลักดันนโยบายจากส่วนกลาง

ข้อเสนอแนะ

- ผลักดันให้เกิดความพยายามอย่างต่อเนื่องระดับจังหวัด เพื่อสนับสนุนให้แรงงานข้ามชาติสามารถเรียกร้องเพื่อสิทธิของตนเองได้ ปังข้อมูลพรรคในระบบการคุ้มครองแรงงาน และทำงานร่วมกับผู้กำหนดนโยบายและภาคประชาสังคมในการพัฒนาปรับปรุงระบบการคุ้มครองระดับท้องถิ่น
- จัดให้มีหน่วยประสานงานสำหรับความพยายามระดับท้องถิ่น เพื่อติดตามความคืบหน้าของแผนการดำเนินงานร่วมกัน
- จัดทำการสำรวจและการศึกษาวิจัยอื่น ๆ เพื่อเป็นหลักฐานสนับสนุนความคิดเห็นของตัวแทนแรงงานข้ามชาติ เพื่อพัฒนานโยบายและการให้บริการ
- ส่งเสริมให้เกิดการหารือระดับจังหวัดและระดับประเทศ และทำให้แน่ใจว่าหลักฐานและมุมมองจากระดับล่างจะถูกนำมาใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายผ่านกระบวนการหารือเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วมระหว่างส่วนกลางและระดับจังหวัด
- จัดให้ภาคเอกชนและเจ้าของกิจการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงาน เพื่อตอบสนองต่อข้อท้าทายในระบบการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ รวมถึงการสนับสนุนนายจ้างและเจ้าของกิจการโดยเป็นไปตามกฎหมายแรงงาน
- จัดทำแนวทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมโดยการสร้างศักยภาพให้กับผู้ให้บริการระดับท้องถิ่น ซึ่งมุ่งเน้นไปที่แนวทางด้านสิทธิมนุษยชนต่อการให้บริการ เพื่อวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติผู้ให้บริการต่อแรงงานข้ามชาติ

ภาคผนวก 1

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
พัฒนาการเข้าถึงชุมชนแรงงานข้ามชาติ และสร้างความตระหนักรู้และความรู้เกี่ยวกับสิทธิแรงงานและกลไกการรับเรื่องร้องเรียน	<ul style="list-style-type: none"> • ทหารือกับแรงงานข้ามชาติเกี่ยวกับความรู้เรื่องสิทธิแรงงานและกลไกการรับเรื่องร้องเรียนในชุมชนแรงงานข้ามชาติ • จัดทำสื่อข้อมูล ความรู้ การสื่อสาร (IEC) เกี่ยวกับสิทธิแรงงานและกลไกการรับเรื่องร้องเรียนเป็นภาษาของแรงงานข้ามชาติในรูปแบบสิ่งพิมพ์ เสียง และภาพ โดยให้แรงงานข้ามชาติมีส่วนร่วมในการจัดทำ • จัดนิทรรศการระดับจังหวัดเพื่อเผยแพร่สื่อ IEC ให้กับผู้ให้บริการ แรงงานข้ามชาติและนายจ้าง • เผยแพร่และแจกสื่อ IEC ผ่านกิจกรรมการเข้าถึงชุมชน • จัดอบรมให้แก่ผู้นำชุมชนแรงงานข้ามชาติเกี่ยวกับกลไกการรับเรื่องร้องเรียนของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน • ผู้นำชุมชนแรงงานข้ามชาติต้องเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกลไกการรับเรื่องร้องเรียนของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานให้กับแรงงานข้ามชาติคนอื่น ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> • มูลนิธิเพื่อความเข้าใจเด็ก • มูลนิธิรักษ์ไทย • มูลนิธิวิวัฒน์เสรี • มูลนิธิเพื่อยุติการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก • มูลนิธิศุภนิมิต • สำนักงานแรงงานจังหวัดเชียงราย • สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเชียงราย • สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี
เพิ่มจำนวนล้าที่ขึ้นทะเบียนสำหรับกรณีการค้ามนุษย์และการละเมิดสิทธิแรงงาน	<ul style="list-style-type: none"> • ทหารือกับกองต่อต้านการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมล่ามคดีค้ามนุษย์ในจังหวัดเชียงรายและสุราษฎร์ธานี • จัดทำข้อเสนอโครงการเพื่อขอใช้งบประมาณกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์สำหรับการจัดอบรมล่ามคดีค้ามนุษย์โดยกองต่อต้านการค้ามนุษย์ • จัดหาล้าสำหรับการอบรม • จัดการอบรม • ขึ้นทะเบียนล่าม 	<ul style="list-style-type: none"> • กองต่อต้านการค้ามนุษย์ • สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเชียงราย • สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเชียงราย • สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี • มูลนิธิศุภนิมิต • มูลนิธิเพื่อความเข้าใจเด็ก • มูลนิธิเพื่อยุติการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก
เพิ่มจำนวนแรงงานข้ามชาติที่ผิดกฎหมายที่ได้รับการปรับสถานะเป็นแรงงานข้ามชาติถูกกฎหมายผ่านขั้นตอนการปรับสถานะแรงงานข้ามชาติ	<ul style="list-style-type: none"> • จัดตั้งเครือข่ายหน่วยงานที่ดำเนินงานในชุมชนแรงงานข้ามชาติ • ทหารือกับสำนักงานจัดหางานจังหวัดเกี่ยวกับขั้นตอนการปรับสถานะแรงงานข้ามชาติ • ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับขั้นตอนการปรับสถานะแรงงานข้ามชาติรวมถึงให้ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารและค่าธรรมเนียม • ให้ความช่วยเหลือแก่แรงงานข้ามชาติโดยตรงในการยื่นขอปรับสถานะแรงงานข้ามชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> • มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย • มูลนิธิวิวัฒน์เสรี จังหวัดเชียงราย • สำนักงานจัดหางานจังหวัดเชียงราย • สำนักงานแรงงาน จังหวัดเชียงราย